

درس دوازدهم: عصر طلایی فرهنگ و تمدن ایرانی - اسلامی

- ۱- چه شرایطی زمینه شکل گیری حکومت های ایرانی در زمان عباسیان را فراهم کرد؟ خلافت عباسیان پس از یک قرن فرمانروایی، ضعیف شد و خلفا در اداره قلمرو پهناور خود ناتوان بودند.
  - ۲- مهم ترین سلسله های ایرانی در فاصله قرن های سوم تا پنجم هجری کدامند؟ سلسله های طاهریان، صفاریان، علویان، سامانیان و آل بویه.
  - ۳- کدام یک از سلسله ها ریشه و تبار ایرانی نداشتند؟ علویان
  - ۴- بنیانگذار سلسله طاهریان چه کسی بود؟ طاهر ذو الیمینین
  - ۵- مؤسس سلسله سامانیان چه کسی بود؟ امیر اسماعیل سامانی
  - ۶- کدام سلسله های ایرانی توسط خلافت عباسی به حکومت منصوب شدند؟ طاهریان و سامانیان
  - ۷- کدام سلسله های ایرانی بی اجازه و فرمان خلفای عباسی به قدرت رسیدند؟ صفاریان، علویان طبرستان و آل بویه.
  - ۸- مؤسس سلسله صفاریان چه کسی بود و چگونه به قدرت رسید؟ یعقوب لیث، مؤسس سلسله صفاریان با پشتیبانی مردم سیستان و به خصوص گروه عیاران به قدرت دست یافت.
  - ۹- روابط سیاسی طاهریان و سامانیان با خلافت عباسی چگونه بود؟ این دو سلسله روابطی دوستانه با خلافت عباسیان برقرار کردند و امیران این سلسله ها معمولاً نسبت به خلفا اظهار وفاداری و فرمانبری می کردند. البته طاهریان و سامانیان در اداره امور قلمرو خود مستقل بودند و اجازه نمی دادند نمایندگان خلیفه در امور داخلی آنان دخالت کنند.
  - ۱۰- چرا خلفای عباسی دشمن علویان طبرستان بودند؟ زیرا علویان پیرو مذهب شیعه بودند و حکومت عباسیان را به رسمیت نمی شناختند و از آنان اطاعت نمی کردند.
  - ۱۱- روابط حکومت آل بویه با خلافت عباسی چگونه بود؟ آل بویه بغداد را تصرف کردند و خلفای عباسی را تحت نفوذ و سلطه خود گرفتند.
- نکته: علاوه بر علویان طبرستان، آل بویه نیز پیرو مذهب شیعه بودند.

- ۱۲- مهم ترین اقدامات فرمانروایان آل بویه چه بود؟ حرم مطهر امامان در نجف، کربلا و کاظمین بازسازی شد و مراسم روز عید غدیر و مجالس سوگواری امام حسین با شکوه برگزار می شد.
- ۱۳- نقش ایرانیان مسلمان در شکل گیری و گسترش تمدن اسلامی چه بود؟ ایرانیان سابقه ای طولانی در علم و دانش و هنر داشتند؛ آنان پس از پذیرش اسلام، از تمام توان و استعداد خود برای پیشرفت و گسترش فرهنگ و تمدن اسلامی، استفاده کردند.
- ۱۴- عالمان و دانشمندان ایرانی در چه رشته هایی آثار سودمندی ارائه کردند؟ عالمان ایرانی کتاب های زیادی در معارف اسلامی، تدوین کردند. در رشته تفسیر قرآن، آثار مهمی توسط اندیشمندان مسلمان ایرانی نوشته شد. در رشته های فلسفه، تاریخ، جغرافیا و موسیقی نیز دانشمندان مسلمان ایرانی، خوش درخشیدند. ایرانیان حتی در زبان و ادبیات عربی نیز پیشتاز بودند و قواعد صرف و نحو و دستور زبان و ادبیات عربی توسط ادیبان ایرانی تدوین شد.
- ۱۵- یکی از مهم ترین اقدامات علمی و فرهنگی ایرانیان در قرون نخست هجری چه بود؟ انتقال بخشی از میراث ادبی و تاریخی ایران باستان به جامعه اسلامی
- ۱۶- کدام نویسنده کتاب هایی با موضوع تاریخ پادشاهان و قهرمانان کهن ایرانی را از زبان پهلوی به زبان عربی ترجمه کرد؟ عبدالله بن مُقَفَّع [مشهور به روزبه ایرانی]
- ۱۷- کدام سلسله ها در رونق و شکوفایی فرهنگ و تمدن ایرانی- اسلامی نقش چشمگیری داشتند؟ سامانیان و آل بویه
- ۱۸- وزیران دانشمند و نامدار سلسله سامانیان را نام ببرید؟ خاندان جیهانی و خاندان بلعمی
- ۱۹- پس از ورود اسلام به ایران زبان گفتاری و اداری مردم چه بود؟ پس از ورود اسلام به ایران تا مدّت ها، عربی، زبان اداری ایران بود. فرمانها و نامه های اداری به زبان عربی نوشته می شد و دانشمندان نیز کتاب های خود را به عربی می نوشتند. مردم ایران اگرچه به عربی به عنوان زبان قرآن احترام می گذاشتند، اما همچنان به زبان فارسی، سخن می گفتند.
- ۲۰- از قرن سوم هجری به بعد در نتیجه علاقه امیران و وزیران کدام حکومت ها، رونق ادبیات فارسی آغاز شد؟ حکومت های صفاریان و سامانیان
- ۲۱- دو تن از شاعران دوره سامانی را نام ببرید؟ رودکی و فردوسی
- نکته: مساجد از نخستین جلوه های مهم معماری ایرانی اسلامی بودند.

۲۲- جلوه‌هایی از هنر معماری در دوره اسلامی را نام ببرید؟ آرامگاه امیراسماعیل سامانی در بخارا و آرامگاه قابوس وشمگیر در گنبد قابوس از آن جمله اند.